

**МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
КЕРІВНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

У статті розглянуто модель розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів засобами дистанційного навчання в умовах післядипломної педагогічної освіти. На основі узагальнення досліджуваного матеріалу виокремлено складові моделі та визначено основні компоненти.

Ключові слова: моделювання, самоосвітня компетентність, модель розвитку самоосвітньої компетентності, керівники загальноосвітніх навчальних закладів, дистанційне навчання.

The article describes the development model of educational learning institution mentors' self-educational competence in terms of postgraduate education by means of distance education. On the basis of generalization of studied material component models are emphasized and the main components are determined.

Key words: modeling, self-educational competence, development model of self-competence, mentors of educational learning institution, distance education.

У сучасному світі професіоналізм керівника загальноосвітньої школи являє собою інтегральну характеристику індивідуальних, особистісних та суб'єктно-діяльних якостей, які дають можливість на максимальному рівні успішності вирішувати різнопланові для управлінської діяльності завдання й розглядається як складне цілісне утворення щодо самореалізації особистості у професійній діяльності. Підвищення фахової компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів відбувається в системі післядипломної педагогічної освіти, яка є складовою частиною національної системи освіти, а підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів загальноосвітніх є

складовою системи післядипломної педагогічної освіти і має спрямовуватись на розширення професійного профілю та розвиток самоосвітньої компетентності. В свою чергу аналіз загальноосвітніх тенденцій реформування національних систем освіти з метою надання їм характеристик відкритої системи показує, що одним із найефективніших способів вирішення цього завдання є впровадження в освітній процес узагалі, підвищення кваліфікації зокрема, такої прогресивної педагогічної технології, як дистанційного навчання, що базується на сучасних досягненнях інформатики, комп'ютерних і телекомунікаційних технологій.

Отже, досягненню мети підвищення кваліфікації, розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх шкіл сприяє впровадження так званого змішаного навчання, яке здатне забезпечити високу якість освіти, створення відкритих навчальних ресурсів, що можуть використовуватися як викладачами, так і слухачами.

На основі аналізу науково-педагогічної літератури, розглянувши теоретичні підходи до визначення понять «компетентнісний підхід» «компетентність», «самоосвітня компетентність», дослідивши структуру та зміст самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів, ми впевнилися, що досягненню мети підвищення кваліфікації, розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх шкіл сприяє впровадження так званого змішаного навчання, яке здатне забезпечити високу якість освіти, створення відкритих навчальних ресурсів, що можуть використовуватися як викладачами, так і слухачами [23].

Разом з тим, результати анкетування, проведеного в межах нашого дослідження [25], свідчать про низький рівень розвитку самоосвітньої компетентності керівників навчальних закладів, який в свою чергу може бути слідством протиріч, які були нами виявлені при аналізі літературних джерел та педагогічної практики в післядипломній освіті, а саме:

– між темпом розвитку інформаційної та самоосвітньої компетентності суспільства та недостатньою інтенсифікацією впровадження нового змісту,

структури та технології підвищення кваліфікації керівників загальноосвітніх шкіл, які спонукатимуть до постійного вдосконалення професійної майстерності, зокрема шляхом динамічної самоосвіти;

– між завданнями, які висуваються перед керівниками навчальних закладів щодо підвищення рівня інформаційної та самоосвітньої мобільності та недостатнім впровадженням технологій розвитку зазначених якостей керівників у процесі підвищення кваліфікації;

– можливостями використання сучасних інструментів інформатизації та автоматизації для здійснення управлінських функцій та недостатнім рівнем сформованості інформаційної компетентності керівника загальноосвітньої школи для ефективного використання зазначених інструментів.

Розв'язуючи зазначені проблеми та враховуючи відсутність досліджень означеної проблематики перед нами постало завдання розробити модель розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів в умовах післядипломної педагогічної освіти засобами дистанційного навчання.

У ході розроблення моделі нами було проаналізовано методологічні основи моделювання фахової компетентності керівника навчального закладу.

Аналіз наукових праць дослідників що абсолютна більшість науковців [1; 3–4; 11; 14; 16–17; 20] вважають моделювання основою та головним ефективним засобом пізнання будь-яких явищ, процесів, об'єктів що мають ознаки системного характеру.

Питання моделювання ретельно розглядалися вітчизняними вченими: В. Пікельною [20] – теорія моделювання управлінської діяльності директора школи; В. Масловим [14] – модель управлінської діяльності директора, його фахової компетентності; способи прийняття управлінських рішень; Г. Єльніковою [5; 6; 8] – розробка питань управлінської компетентності керівника, кваліметричних моделей і моніторинг управлінської діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу; І. Підласим [21] – основи педагогічної діагностики та іншими.

Так, Н. Клокар розуміє моделювання як метод пізнання, що складається з процесу створення, дослідження та використання моделей. Ми погоджуємося, що моделювання є невід'ємною складовою цілеспрямованої діяльності й розглядається як: дослідження об'єктів пізнання на їх моделях; побудова моделей реально наявних предметів і явищ (живих організмів, суспільних систем, різноаспектних процесів і т. ін.); педагогічне відтворення дидактичних і психічних процесів, характеристик, явищ, систем, а також суб'єктів освіти за допомогою реальних (фізичних) або ідеальних (логічних, математичних) моделей [10].

Г. Єльнікова розуміє процес моделювання як: по-перше, процес, що здійснюється на основі теорії систем і має творчий характер. Неодмінною рисою моделей є володіння певною структурою. По-друге, соціологічне моделювання містить алгоритм, який дозволяє розробляти «структуру особистості», «структуру суспільної системи», «структуру взаємин». По-третє, управлінське моделювання починається з визначення мети. При цьому стратегічні цілі декомпонуються на тактичні завдання, утворюючи дерево цілей. На основі стратегічних і тактичних цілей функціонування систем, об'єктів розробляються організаційні структури й цільові програми діяльності. По-четверте, організаційне моделювання зв'язано з програмуванням діяльності підсистемних структур на основі виявлення найбільш значущих для функціонування системи «зв'язків-відносин». По-п'яте, конструювання моделей здійснюється з урахуванням реальних властивостей систем-оригіналів, а сама модель є опосередкованим джерелом інформації [7; 9]. Ми безумовно поділяємо цю точку зору та при розробці моделі формулюємо мету створення моделі, її призначення і гіпотетичне уявлення кінцевих результатів, які можна очікувати у разі застосування створеної моделі.

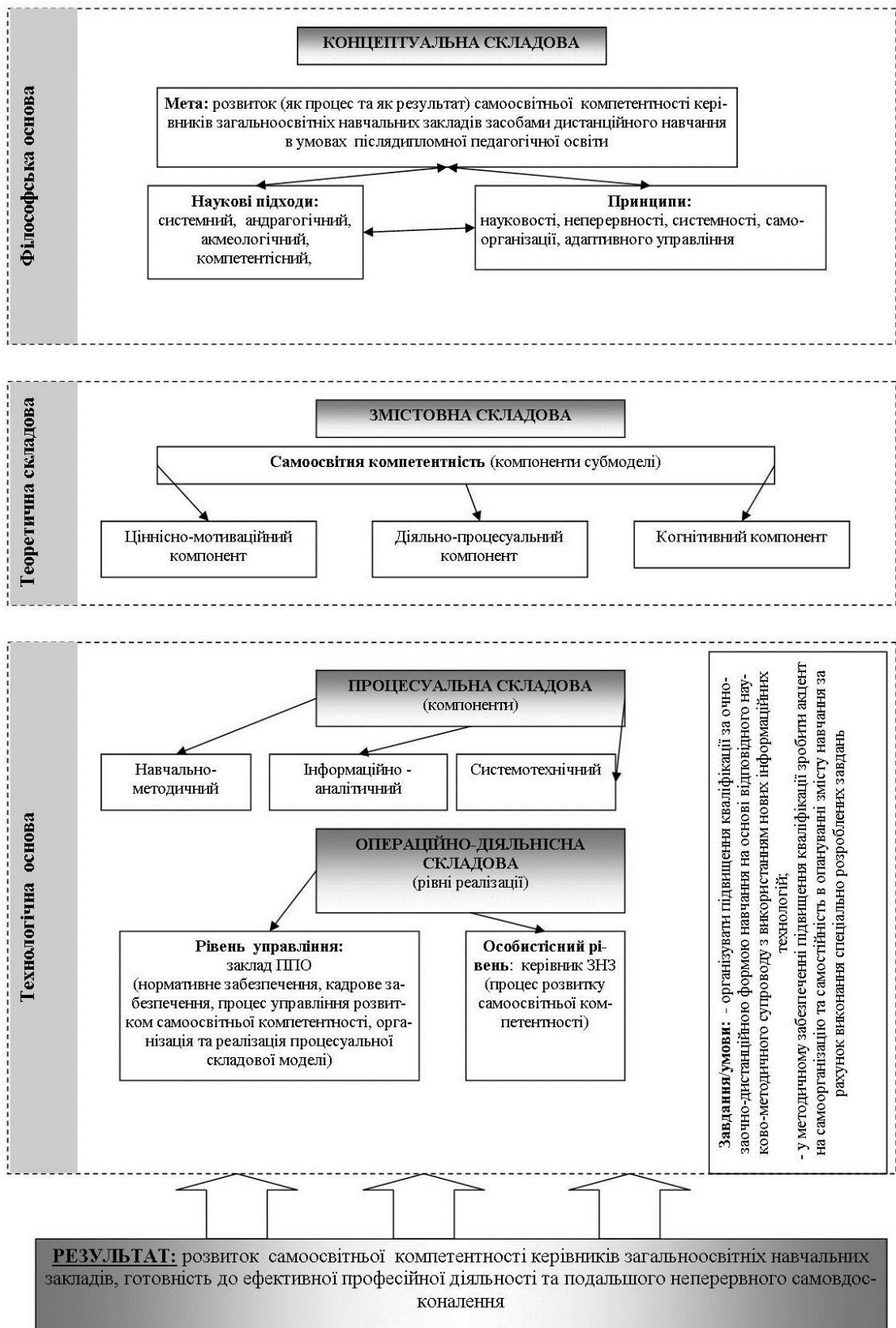
Ми повністю погоджуємося з визначенням, що подає В. Маслов, *моделювання* – творчий цілеспрямований процес конструктивно-проектувальної, аналітико-синтетичної діяльності (на основі обробки існуючої інформації) з метою відображення об'єкту (системи), що є предметом уваги, у

цілому, або його характерних складових, які визначають функціональну спрямованість об'єкту (системи), та забезпечують стабільність його існування й розвитку. Моделювання здійснюється на наукових засадах системного підходу та теорії моделювання з урахуванням закономірностей та специфіки функціонування конкретного об'єкту. Процес моделювання відбувається поетапно й має певний універсальний алгоритм, що щільно збігається з етапами управлінського циклу або окремими його складовими залежно від складності та типу моделювання й об'єкта (системи), що моделюється [12; 13].

Аналіз наукових джерел дав можливість побудувати модель розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів засобами дистанційного навчання в умовах післядипломної педагогічної освіти, яка матиме таку структуру (рис. 1).

Модель спрямована (*мета*) на розвиток (як процес та як результат) самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів засобами дистанційного навчання в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Призначення* наведеної моделі полягає у візуалізації теоретичного обґрунтування, розкритті змісту, структури та технології розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів засобами дистанційного навчання в умовах післядипломної педагогічної освіти. Практичне використання моделі розвитку (*гіпотетичне уявлення кінцевих результатів*) передбачає успішний розвиток самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Основою розробки нашої моделі став компетентнісний підхід, тому що за умови використання компетентнісного підходу компетенції розглядаються як результат освіти і виступають новим типом цілепокладання при проектуванні освітніх систем [2].

Рисунок 1 – Модель розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх шкіл в умовах післядипломної педагогічної освіти засобами дистанційного навчання

Також, безумовно, ми спираємося на системний підхід, який виконує, головним чином, функцію методологічної орієнтації наукового дослідження. Ми повністю погоджуємося з В. Масловим, що система – це об'єктивне явище, притаманне цілісним утворенням. Маючи теоретичне і практичне значення, воно одночасно може бути філософською складовою конкретного дослідження, що створює підґрунтя для розуміння всебічних зв'язків і взаємовпливу між компонентами цілого [15].

Моделювання є специфічний вид людської діяльності з метою створення аналога певної системи, що відтворює її найбільш характерні суттєві риси [15]. Так, найбільш характерними обов'язковими (універсальними) ознаками систем вчений виділяє:

- наявність взаємопов'язаних елементів, які складають цілісність;
- наявність мети, функцій;
- структурованість, ієрархічність складових;
- щільний взаємозв'язок між всіма елементами цілого;
- взаємодія із зовнішнім середовищем;
- умовна мета поділу;
- прагнення до ентропії, первісного хаотичного стану;
- наявність попереджуючої руйнування стабілізуючої складової, що забезпечує розвиток системи.

Аналіз методологічних основ моделювання дозволив розробити модель, спираючись на три основні та обов'язкові структурні елементи: філософський, теоретичний та технологічний.

Отже, розроблена нами модель розвитку самоосвітньої компетентності керівників шкіл засобами дистанційного навчання в умовах післядипломної педагогічної освіти за всіма ознаками є системною, оскільки відповідає загальновизнаним положенням теорії систем: цілеспрямованість, складність, цілісність, структурованість; розроблена на основі методології моделювання із урахуванням обов'язковості в її структурі таких елементів, як філософська, теоретична та технологічна основи.

Кожна з методологічних основ є фундаментом, на якому розміщуються структурні складові моделі. Складові, у свою чергу, також мають власну структуру і вміщують компоненти, які конкретизують можливості та результати застосування моделі.

Розкриємо її зміст. Головними структурними елементами моделі виступають *концептуальна, змістовна, процесуальна, операційно-діяльна* складові, які базуються на відповідних методологічних основах.

Так, на *філософській основі* базується *концептуальна складова*. Цей структурний елемент відображує, безумовно такий системотвірний компонент, як мету. Метою моделі нами визначено розвиток (як процес та як результат) самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів засобами дистанційного навчання в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Концептуальна складова розробленої моделі відображає наукові підходи до розвитку самоосвітньої компетентності в закладах післядипломної освіти: системний (дослідження розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх шкіл у закладах післядипломної освіти як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними; застосування певних закономірностей, що встановлюють зв'язок між системними параметрами), андрагогічний (спрямування керівників загальноосвітніх навчальних закладів на постійне здобуття освіти, підвищення рівня їхньої професійної компетентності, яке досягається за рахунок впровадження сучасних технологій, застосування інноваційних форм, засобів дистанційного навчання), акмеологічний (вивчення закономірностей розвитку людини як індивіда (складного живого організму), особистості (ядром якої є ставлення людини до різних сторін дійсності) і суб'єкта діяльності (перш за все, як професіонала), спроможного досягти в професійному розвитку найбільш високого рівня; застосування принципів, методів, прийомів, засобів організації й побудови теоретичної та практичної діяльності, орієнтованих на прогноз якісного результату в підготовці керівника школи, забезпечення високого рівня продуктивності й професійної зрілості словесника); компетентнісний

(спрямування навчального процесу в закладах післядипломної освіти на розвиток **ключових** (базових, основних) і зокрема самоосвітньої компетентності шляхом застосування в тому числі засобів дистанційного навчання).

Модель базується на універсальних принципах, які в дослідженні набули подальшого розвитку: науковості (використання науково обґрунтованих об'єктивних законів, закономірностей, технологій, методів викладання навчальних предметів. Тобто своєчасно виявити потреби суспільства, тенденції соціального розвитку, його закономірності, організувати процес розвитку самоосвітньої компетентності, регулювати та контролювати рух цих закономірностей); системності (розуміння розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх шкіл засобами дистанційного навчання як цілісної сукупності організовано взаємодіючих підсистем, їх компонентів, цілей, змісту, програм і стандартів різного рівня. Принцип неперервності реалізується через розуміння освітньої системи як цілісної, що охоплює всі ланки на різних етапах життєдіяльності людини, починаючи від дошкільця до післядипломної освіти, тобто йдеться про послідовний і взаємопов'язаний процес освіти людини протягом всього життя. У процесі розвитку самоосвітньої компетентності керівників засобами дистанційного навчання він реалізується протягом усіх етапів підвищення кваліфікації безпосередньо через поєднання та чередування традиційної навчальної (очної, керованої) та самостійної навчальної (дистанційної, самоорганізованої) діяльності.

Принцип системності спрямований на поєднання окремих взаємообумовлених видів педагогічної діяльності на основі загальної мети розвитку самоосвітньої компетентності керівників шкіл у закладах післядипломної педагогічної освіти та передбачає тісно пов'язані на різних рівнях реалізації моделі що здійснюються в рамках однієї спрямованості, направленої на розвиток самоосвітньої компетентності керівника школи.

Принцип самоорганізації передбачає насамперед наявність мотивації до навчання й бажання здобути високу кваліфікацію. Особливого значення при цьому набуває самостійна робота особистості, спрямована на опанування необхідних знань та компетентностей. Ядром процесу підвищення кваліфікації стає сама особистість – керівників школи, його потреби, інтереси, прагнення. Зміна парадигми педагогічних функцій призводить до збільшення частки самостійної роботи і зумовлює необхідність опанування ними засобів, форм та методів самоосвітньої діяльності.

Реалізація принципів адаптивного управління, таких як принцип пріоритетного визнання розвитку людини (організації) і визначальності природного шляху його здійснення; принцип управління через самоуправління; принцип адаптивності; принцип мотивації; принцип постійного підвищення компетентності; принцип спрямованої самоорганізації; принцип моніторингу; принцип кваліметрії; принцип спільного прогнозування подальшого розвитку за аналізом результату; принцип відкритості дозволяють якісно впливати на сутність процесу розвитку самоосвітньої компетентності керівників шкіл, а саме на рефлексивний розвиток теоретичної й практичної готовності та здатності до ефективного планування, здійснення самоосвітньої діяльності, самоаналізу та самоконтролю з використанням новітніх форм й опорою на навчально-інформаційні ресурси з метою неперервного самовдосконалення щодо реалізації особистісних, соціальних та професійних функцій.

На наступній основі – *теоретичній* – базується *змістовна* складова моделі. На основі теоретичного аналізу наукових джерел нами було визначено структуру самоосвітньої компетентності керівника загальноосвітньої школи, яка містить наступні компоненти:

- ціннісно-мотиваційний, який виступає як основа ставлення до навчання, розуміння власних потреб на підставі самоаналізу, самопізнання, самообліку сильних та слабких сторін своєї діяльності, спрямованість на постійну самозміну, саморозвиток, уміння переборювати труднощі, невпевненість;

- діяльно-процесуальний, який в основному передбачає способи виконання діяльності на різному рівні складності, вміння розробляти та виконувати програми самоосвіти з урахуванням власних потреб та потреб суспільства, наявність інформаційної культури як уміння орієнтуватися в інформаційних потоках: відбирати, обробляти, зберігати й продуктивно використовувати інформацію;

- когнітивний – як складову поглиблення відомих й отримання нових знань, вмінь, навичок, упорядкування власних знань, знаходження зв'язків між ними, виявлення певних прогалин, критичного ставлення до будь-якої отриманої інформації, вироблення власної позиції в процесі отримання знань.

Аналіз цих компонентів на теоретичному рівні дозволив нам на основі кваліметричного підходу створити субмодель самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх шкіл шляхом виділення основних параметрів її розвитку (властивості 1-го порядку), факторів (складних властивостей 2-го порядку) та критеріїв вияву факторів (простих властивостей 3-го порядку). Іншими словами, створення нормативної субмоделі, за допомогою якої оцінюється стан розвитку об'єкта та відбувається його спрямування на розвиток. Субмодель буде безумовно більш детально описана у наших наступних публікаціях, в контексті наведення критеріїв та інструментарію оцінювання рівня розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

На наступній методологічній основі – *технологічній* – базуються перетворюючі технології процесу досягнення мети. До них у структурі моделі належать *процесуальна* та *операційно-діяльна* складові.

Ми акцентуємо увагу, що модель передбачає розвиток самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх шкіл засобами дистанційного навчання в умовах післядипломної педагогічної освіти, тому безумовно в процесуальній та операційно-діяльній складові повинні бути враховані та відображені по-перше: сутність організації навчального процесу під час

підвищення кваліфікації, по-друге: особливості використання засобів дистанційного навчання.

Так, *процесуальна складова* містить компоненти, які забезпечують безпосередньо процес запровадження моделі розвитку самоосвітньої компетентності керівників шкіл. Так, до структури процесуальної складової входять наступні елементи: навчально-методичне, інформаційно-аналітичне та системотехнічне забезпечення.

Безумовно, дуже важливим напрямом в організації якісного навчального процесу, в тому числі на дистанційному етапі є *навчально-методичне забезпечення*. яке містить безумовні складники: навчальну програму курсів підвищення кваліфікації за очно-заочно дистанційною формою, навчально-тематичний план; безпосередньо дистанційний курс (матеріали дистанційного етапу навчання для самостійного вивчення, практичні завдання та завдання у тестовій формі, глосарій, питання для самоконтролю, списки рекомендованих джерел інформації); методичні рекомендації для слухачів щодо проходження курсу; інструкцію для роботи з програмним середовищем курсу для слухачів дистанційних курсів, яка дозволяє слухачеві самостійно працювати на дистанційному етапі навіть при відсутності певного рівня володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, або за відсутності прямого контакту з викладачем (вивчення навчальних матеріалів, спілкування на формі), форми анкет для початкового та підсумкового опитування тощо.

Інформаційно-аналітичне забезпечення, як компонент процесуальної складової моделі розвитку самоосвітньої компетентності має забезпечити функціонування системи рефлексивного моніторингу як навчального процесу так і результату всіх етапів навчальної діяльності. Тому вважаємо необхідним створення та запровадження інструментарію, що передбачає послідовне систематичне відстеження у динаміці процесу дистанційного навчання протягом всього учбового періоду; якості виконання практичних завдань, засвоєння змісту програми підвищення кваліфікації всього навчального періоду [24]. Доцільним на наш погляд є впровадження алгоритму відстеження

активності слухачів під час дистанційного навчання, активності слухачів під час форумів та чатів, кількість переглянутих ним ресурсів, час проходження заняття тощо. Ефективним інструментом виступає застосування факторно-критеріальної моделі оцінювання практичних завдань слухачів курсів, що є ефективним засобом оцінювання результатів виконання завдань курсу слухачами [24].

Системотехнічне забезпечення, як компонент процесуальної складової представленої моделі є достатньо важливим, але досить складним у реалізації. Безумовно необхідною складовою навчального процесу, який організовано засобами дистанційного навчання є інформаційно-навчальне середовище. Разом з цим, стабільне функціонування цього компоненту можливо лише за умови використання спеціального програмного середовища навчального призначення, яке дозволяє вести повноцінний дистанційний навчальний процес (безпосереднє спілкування у чаті, проведення дискусій у форумі, проведення тестування на сайті з можливістю обробки результатів тощо).

Розглянуті процесуальні складові забезпечують реалізацію моделі розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх шкіл в умовах, визначених завданнями дослідження, а саме організації підвищення кваліфікації за очно-заочно-дистанційною формою навчання на основі відповідного науково-методичного супроводу з використанням нових інформаційних технологій.

Разом з тим наукові основи моделювання вимагають обов'язкової наявності у моделі управлінської складової, будь-яка модель, як і система, не можуть існувати без управління. Ми вважаємо неприпустимість спрощення визначення управлінських складових у різних моделях.

В наведеній моделі управлінський аспект з одного боку відслідковується наскрізь всієї побудови моделі, з іншого розкривається в *операційно-діяльній складовій*.

Аналіз наукових джерел дав можливість визначити, що кожна соціальна система складається з двох самостійних, але взаємопов'язаних підсистем –

керованої (об'єкт управління) та керуючої (суб'єкт управління). До керованої підсистеми відносяться елементи, що забезпечують процес створення матеріальних, духовних благ тощо, а до керуючої – елементи, що забезпечують процес управління, як цілеспрямованого впливу на колективи людей, які задіяні в керованій підсистемі [27].

Ми у своєму дослідженні розглядаємо заклади післядипломної освіти як керуючу підсистему, тобто суб'єкт управління розвитком самоосвітньої компетентності керівників шкіл, а безпосередньо керівників загальноосвітніх навчальних закладів як керовану підсистему, що є об'єктом управління розвитком самоосвітньої компетентності.

Тому компонентами *операційно-діяльної* складової виступають рівні реалізації моделі: перший – рівень управління, тобто суб'єкт управління розвитком самоосвітньої компетентності керівників шкіл – заклад післядипломної педагогічної освіти, який реалізує цілеспрямований вплив на розвиток самоосвітньої компетентності керівників шкіл і передбачає: наявне нормативне забезпечення та кадрове забезпечення підвищення кваліфікації засобами дистанційного навчання; процес управління розвитком самоосвітньої компетентності; організацію та реалізацію процесуальної складової моделі.

Другий рівень – особистісний, тобто особисто керівники загальноосвітніх навчальних закладів як керована підсистема, що є об'єктом управління розвитком самоосвітньої компетентності.

Таким чином, наведена модель з одного боку, забезпечує розуміння структури та сутності розвитку самоосвітньої компетентності, з іншого дозволяє алгоритмізувати процес розвитку самоосвітньої компетентності керівників шкіл в післядипломній педагогічній освіті та дозволяє на описати технологію її використання. Отже технологія застосування моделі буде базуватися на концептуальній складові та будуватися на реалізації саме змістовної та процесуальної складових моделі з урахуванням визначених умов, на рівнях, визначених операційно-діяльною складовою.

Висновки. Таким чином, розв'язуючи визначені протиріччя та враховуючи відсутність досліджень означеної проблематики, нами було розроблено та представлено модель розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх шкіл в умовах післядипломної педагогічної освіти засобами дистанційного навчання.

Модель спрямована (*мета*) на розвиток (як процес та як результат) самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів засобами дистанційного навчання в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Призначення* наведеної моделі полягає у візуалізації теоретичного обґрунтування, розкритті змісту, структури та технології розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів засобами дистанційного навчання в умовах післядипломної педагогічної освіти. Практичне використання моделі розвитку (*гіпотетичне уявлення кінцевих результатів*) передбачає успішний розвиток самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Аналіз методологічних основ моделювання дозволив розробити модель, спираючись на три основні та обов'язкові структурні елементи: філософський, теоретичний та технологічний.

Так, на *філософській основі* базується *концептуальна складова*. Цей структурний елемент відображує, безумовно такий системотвірний компонент, як мету, наукові підходи до розвитку самоосвітньої компетентності в закладах післядипломної освіти: системний, андрагогічний, акмеологічний, компетентісний; модель базується на універсальних принципах, які в дослідженні набули подальшого розвитку: науковості, неперервності, системності, самоорганізації, адаптивного управління.

На *теоретичній основі* базується *змістовна складова* моделі. На основі теоретичного аналізу наукових джерел визначено структуру самоосвітньої компетентності керівника загальноосвітньої школи, які містить наступні компоненти: ціннісно-мотиваційний, діяльно-процесуальний, когнітивний.

На *технологічній основі* базуються перетворюючі технології процесу досягнення мети. До них у структурі моделі належать *процесуальна та операційно-діяльна складові*. Так, *процесуальна складова* містить компоненти, які забезпечують безпосередньо процес запровадження моделі розвитку самоосвітньої компетентності керівників шкіл. В наведеній моделі управлінський аспект з одного боку відслідковується наскрізь всієї побудови моделі, з іншого розкривається в *операційно-діяльній складовій*.

Враховуючи, що модель передбачає розвиток самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх шкіл засобами дистанційного навчання в умовах післядипломної педагогічної освіти, то безумовно в процесуальній та операційно-діяльній складові повинні бути враховані та відображені по-перше: сутність організації навчального процесу під час підвищення кваліфікації, по-друге: особливості використання засобів дистанційного навчання.

Таким чином, наведена модель з одного боку, забезпечує розуміння структури та сутності розвитку самоосвітньої компетентності, з іншого дозволяє алгоритмізувати процес розвитку самоосвітньої компетентності керівників шкіл в післядипломній педагогічній освіти та дозволяє на описати технологію її використання. Отже технологія застосування моделі буде базуватися на концептуальній складові та будуватися на реалізації саме змістовної та процесуальної складових моделі з урахуванням визначених умов, на рівнях, визначених операційно-діяльною складовою. Цьому будуть присвячені наші наступні публікації.

Список використаної літератури

1. Амосов, Н.М. Моделирование сложных систем [Текст] / Н.М.Амосов. – К.: Наукова думка, 1968. – 87 с.
2. Борова, Т. А. Професійна компетентність науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу як індикатор ефективності їхньої

діяльності [Текст] / Т. А. Борова // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – Харків : УПА, 2011. – № 32/33. – С. 265 – 269.

3. Веников, В.А. Моделирование в науке и технике [Текст] / В. А. Веников // Наука и человечество. – М.: Наука, С. 376-395.

4. Гершунский, Б.С. Педагогическая прогностика: методология, практика, теория [Текст] / Б. С. Гершунский. – К.: Вища школа, 1986. – 197с.

5. Ельникова, Г. В. Совершенствование контроля и учета знаний учащихся в средней школе [Текст]: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Галина Васильевна Ельникова. – Харьков, 1983. – 195 с.

6. Єльнікова, Г. В. Компетентнісний підхід до моделювання професійної діяльності керівника вищого навчального закладу [Електронний ресурс] / Г. В. Єльнікова // Теорія та методика управління освітою : електронне наук. фахове видання. – 2010. – № 4. – Режим доступу : <http://tme.umo.edu.ua/>.

7. Єльнікова, Г. В. Наукові основи адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти [Текст] : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Єльнікова Галина Василівна ; Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. – К., 2005. – 453 с.

8. Єльнікова, Г. В. Діагностика управлінської компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу [Текст] / Г. В. Єльнікова, О. Л. Ануфрієва // Підготовка керівника середнього закладу освіти : навч. посібник / за ред. Л. Даниленко. – К. : Міленіум, 2004.– С. 77–102.

9. Єльнікова, Г. В. Теоретичні і методичні засади моделювання фахової компетентності керівників закладів освіти [Текст] : монографія / Г. В. Єльнікова, О. І. Зайченко, В. І. Маслов та ін.] ; за ред. Г. В. Єльнікової. – Київ ; Чернівці : Книги – ХХІ, 2010. – 460 с.

10. Клокар, Н.І. Вплив глобалізаційних процесів на зміст і завдання післядипломної освіти регіону [Текст] / Н.І. Клокар // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. – Вип. 3 / ред. кол. В. В.Олійник (гол. ред.) [та ін.]. – К. : Міленіум, 2006. – С. 17–27.

11. Копнин, П.В. Гносеологические и логические основы науки [Текст] / П. В. Копнин. – М. : Наука, 1974. – 246 с.
12. Маслов, В. І. Теоретичні основи педагогічного менеджменту : навч. посіб. для працівників освіти / В. І. Маслов, В. П. Драгун, В. В. Шаркунова. – К. : УПКККО, 1996. – 87 с.
13. Маслов, В. І. Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами : навч. посіб. [Текст] / В. І. Маслов. – Тернопіль : Астон, 2007. – 150 с.
14. Маслов, В. І. Концептуальні засади побудови, зміст і структура орієнтовної моделі функціональної компетентності керівників навчальних закладів [Текст] / В.І. Маслов // Післядипломна освіта в Україні. – 2009. – № 2 (15). – С. 3–10.
15. Маслов, В.І. Теоретичні і методичні засади моделювання фахової компетентності керівників закладів освіти [Текст] : монографія / Г. В. Єльнікова, О. І. Зайченко, В. І. Маслов та ін.] ; за ред. Г. В. Єльнікової. – Київ ; Чернівці : Книги – ХХІ, 2010. – 460 с.
16. Михеев, В.И. Моделирование и методы измерения в педагогике [Текст] / В.И. Михеев. – М. : Высшая школа, 1987. – 199 с.
17. Моделирование и познание [Текст] / под ред. В. А. Штофф. – Минск : Наука и техника, 1974. – 210 с.
18. Новик, И. Б. Моделирование сложных систем / И. Б. Новик. – М. : Мысль, 1969. – 335 с.
19. Пикельная, В. С. Теоретические основы управления: Школоведческий аспект : метод. пособие [Текст] / В. С. Пикельная. – М. : Высш. шк., 1990. – 175 с.
20. Пикельная, В.С. Теория и методика моделирования управленческой деятельности [Текст] : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Валерия Семеновна Пикельная. – Кривой Рог, 1993. – 374 с.
21. Підласий, І. П. Діагностика та експертиза педагогічних проектів : навч. посіб. [Текст] / І. П. Підласий. – К. : Україна, 1998. – 213 с.

22. Рябова, З. В. Моніторинг розвитку навчальної діяльності учнів 6–7 річного віку (управлінський аспект) [Текст] : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Зоя Вікторівна Рябова. – К., 2004. – 190 с.

23. Хворостенко, І. І. Розвиток самоосвітньої компетентності як психолого-педагогічна проблема [Текст] / І. Хворостенко // Нова педагогічна думка, 2013. – № 3. – С.137–141.

24. Хворостенко, І. І. Моніторинг якості освітньої діяльності курсів підвищення кваліфікації керівних кадрів системи освіти за очно-дистанційною формою навчання [Текст] / Покроєва Л.Д., Полякова Г.А., Рябова З.В., Хворостенко І.І. Моніторинг якості освіти в Харківському регіоні: післядипломна освіта. – Харків : ХОНМІБО, 2006. – С. 27–36.

25. Хворостенко, І. І. Сучасний стан розвитку самоосвітньої компетентності керівників загальноосвітніх шкіл у навчальному процесі закладів післядипломної педагогічної освіти (в контексті використання засобів дистанційного навчання) [Текст] / Хворостенко І. І. // Дистанційне навчання в контексті розвитку синергетичного мислення : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю / наук. ред. Юзбашева Г. С. – Херсон : Айлант, 2014. – Випуск 17. – С. 21–24.

26. Шамова, Т. И. Управление образовательными системами : учеб. пособие [для студ. вузов] [Текст] / Т. И. Шамова, П. И. Третьяков, Н. П. Капустин ; под ред. Т. И. Шамовой. – М. : Владос, 2002. – 319 с.

27. Щекин, Г. В. Основы кадрового менеджмента : учебник [Текст] / Г. В. Щекин. – 3-е изд., перераб. и доп. – К. : МАУП, 1999. – 288 с.